

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก โดยศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ มารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกที่มาคลอดและนอนพักในตึกหลังคลอดโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า และ โรงพยาบาลชลประทาน โดยใช้แบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบ่ง เป็น 3 แบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามเจตคติต่อการวางแผนครอบครัว แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และแบบสอบถามการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว แบบสอบถามชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปทดลองใช้กับมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลในเขตจังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ของแบบสอบถามเจตคติต่อการวางแผนครอบครัว แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และแบบสอบถามการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว เท่ากับ .82, .77, .70 ตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS กำหนดค่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์หิวเคราะห์ Kendall's Tau Coefficient และ Point Biserial Correlation ทดสอบค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. มารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีจำนวน 90 ราย โดยอายุเฉลี่ย 19 ปี มากที่สุด มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ
2. สามีมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อายุ 16-20 ปี มากที่สุด ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

3. ข้อมูลรอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มี รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด การแต่งงานหรือระยะเวลาที่อยู่กับสามี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปีมากที่สุด

4. ข้อมูลการคุมกำเนิดของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก ส่วนใหญ่เคย คุมกำเนิดร้อยละ 68.9

5. ข้อมูลการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกกลุ่ม ส่วน ใหญ่ไม่วางแผนการตั้งครรภ์ ร้อยละ 83.3

6. ความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกใน ด้าน ความตั้งใจในการคุมกำเนิดหลังคลอด พบมากที่สุด ร้อยละ 51.1 ความตั้งใจในการวางแผน จำนวนบุตร พบร้อยละ 45.5 และ ความตั้งใจในการเว้นระยะห่างของการมีบุตร พบร้อยละ 21.1

7. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวพบว่า เจตคติต่อการ วางแผนครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการรับรู้การ ควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผน ครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก ไปในทางบวก ระดับความสัมพันธ์ต่ำ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ $\leq .01$ ($P < .01$), ($\tau_{pb} = .242$, one-tailed $p = .001$, $\tau_{pb} = .295$, one-tailed $p = .000$, $\tau_{pb} = .242$, one-tailed $p = .001$.) ตามลำดับ ส่วนการวางแผนการตั้งครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก เนื่องจาก P มากกว่า .05 ($r_{pb} = .146$, $p = .169$)

อภิปรายผลการวิจัย

ความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว ในด้านความ ตั้งใจในการคุมกำเนิดหลังคลอด พบมากที่สุด ร้อยละ 51.1 ตั้งใจในการวางแผนจำนวนบุตร พบ ร้อยละ 45.5 และ ตั้งใจในการเว้นระยะห่างของการมีบุตร พบร้อยละ 21.1 อาจอธิบายได้ว่า การมี เจตคติต่อการวางแผนครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการ รับรู้การควบคุมพฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจใน การวางแผนครอบครัว ความตั้งใจเป็นตัวบ่งชี้ว่ามีเจตนาอย่างน้อยเพียงใดในการกระทำพฤติกรรม ใดพฤติกรรมหนึ่ง ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมนี้จะคงอยู่จนกระทั่งถึงเวลา และ โอกาสที่ เหมาะสม บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมออกมา ในลักษณะที่สอดคล้องกับความตั้งใจ (Ajzen, 1988)

ผลการศึกษาคั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Rannie and Craig (1997) เกี่ยวกับ การใช้ถุงยางลา
 เทศ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นหญิง ที่อาจจะมีประสบการณ์ ที่มีปัญหา ในการตัดสินใจที่จะใช้
 ถุงยาง พบว่า เจตคติเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐาน แรงกดดันทางสังคม การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม
 มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางระดับปานกลางถึงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ
 จากการศึกษาสามารถอธิบายตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1988) ได้ว่า ความตั้งใจใน
 การวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกถูกกำหนดโดย เจตคติต่อการ
 วางแผนครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการรู้การการ
 ควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว

**เจตคติต่อพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดา
 วัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก**

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีเจตคติทางบวกต่อการวางแผนครอบครัว

(Mean = 150.57, SD= 29.70) และ เจตคติต่อพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจใน

การวางแผนครอบครัว ไปในทางบวก ระดับความสัมพันธ์ต่ำ (Tau b = .242, one-tailed p = .001)

แสดงว่า ถ้ามารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก มีเจตคติต่อการวางแผนครอบครัวดี จะทำให้มี

ความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวสูง สอดคล้องกับ Rosengard, Adler, Gurvey, Tsehann,

Millstein, & Ellen (2000) ศึกษาเกี่ยวกับ ความตั้งใจในการใช้ถุงยางในอนาคตเกี่ยวกับบทบาทการ

ป้องกันด้านสุขภาพ พบว่า เจตคติต่อภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้ถุงยาง

อนามัยร่วมกับการ มีเพศสัมพันธ์ โดยบังเอิญและ เจตคติต่อภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ปานกลาง

ระหว่างเจตคติต่อถุงยางและความตั้งใจในการใช้ถุงยางร่วมกับการมีเพศสัมพันธ์โดยบังเอิญ และ

ผลการศึกษาสามารถอธิบาย ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1988) กล่าวว่ เจตคติเป็น

องค์ประกอบส่วนบุคคลที่กำหนดความตั้งใจของบุคคลต่อการกำหนดพฤติกรรมต่างๆ กล่าวคือ ถ้า

บุคคลมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรม และมีความเชื่อว่าพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลของการกระทำ

ทางบวก บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

**การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจใน
 การวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก**

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผน

ครอบครัว (Mean =127.26, SD= 30.26) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผน

ครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวไปในทางบวก ระดับ

ความสัมพันธ์ต่ำ (Tau b = .295, one-tailed p = .000) แสดงว่า ถ้ามารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตร

ครั้งแรกมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวดี จะทำให้มีความตั้งใจในการ

วางแผนครอบครัวสูง จากข้อมูล กลุ่มอ้างอิงที่มารดาวัยรุ่น คล้อยตามมากที่สุด นอกจากสามี คือ มารดา รองลงมา บิดา บิดาและมารดา และญาติ อาจอธิบายได้ว่า มารดาวัยรุ่นครรภ์แรกหลังคลอด มีความเชื่อและคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เนื่องจากวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และยังคงการตั้งครรภ์จนถึงคลอดบุตร ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน การยอมรับ และความเข้าใจจากบุคคลในครอบครัว ทั้ง 2 ฝ่าย และจากการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์มารดาหลังคลอดวัยรุ่นครรภ์แรก พบว่า มารดา และสามีจะเป็นผู้มาดูแลในระยะหลังคลอด มารดาเป็นบุคคลมีความใกล้ชิดกับบุตรตั้งแต่เด็ก ในสังคมไทย พบว่าเป็นสถาบันพื้นฐานที่ช่วยขัดเกลาพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่องความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานของบุคคล และการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับอิทธิพลของบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะมารดา (สุพัตรา สุภาพ, 2535) และจากการศึกษาของ Sallis, Hovell, Hofstetter, & Barrington (1922) พบว่า การสนับสนุนจากผู้ใกล้ชิดที่มีความสำคัญ ได้แก่ สมาชิกของครอบครัว และเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ศรีสุดา โภคา (2541) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศและอำนาจการตัดสินใจของเจตคติของการใช้ถุงยางอนามัยและบรรทัดฐานของกลุ่มผู้ใกล้ชิดเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของวัยรุ่นชาย พบว่า เจตคติต่อการใช้ถุงยางอนามัยและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย กับหญิงคนรักได้ร้อยละ 28 ผลการศึกษาอธิบาย ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1988) กล่าวว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นการรับรู้เกี่ยวกับความกดดันทางสังคมที่มีต่อการดึงดูดความสนใจของบุคคล ให้กระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรม กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อการกระทำมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสำคัญของบุคคล

การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว มีความสัมพันธ์ กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ทางบวกต่อการวางแผนครอบครัว (Mean = 70.30, SD= 17.86) และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว มีความสัมพันธ์ กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกไปในทางบวกระดับความสัมพันธ์ต่ำ (Tau b = .242, one-tailed p = .001) แสดงว่า ถ้ามารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก มีการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัวดี จะทำให้มีความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวสูง เนื่องจากการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเป็นการรับรู้ของบุคคล ว่าเป็นการยากหรือง่ายที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ถ้าบุคคลเขารู้ว่าสามารถทำพฤติกรรมนั้นได้มาก เขาก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้มากเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเขารู้ว่าไม่สามารถทำพฤติกรรมนั้นได้น้อย เขาก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้น้อย (Ajzen, 1991)

สอดคล้องกับ การศึกษาของ Goodson (2002) ศึกษา ความตั้งใจในการส่งเสริมการวางแผน ครอบครัวยุโรปของนักศึกษาใน โรงเรียนสอนศาสนา พบว่า เจตคติ และการรับรู้ความสามารถแห่งตน มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการส่งเสริมการวางแผนครอบครัว และ Rannie and Craig (1997) ศึกษา การใช้ถุงยางลาเทค ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นหญิง ที่อาจจะมีประสบการณ์ ที่มีปัญหา ในการตัดสินใจที่จะใช้ถุงยาง พบว่า เจตคติเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐาน แรงกดดันทางสังคม การรับรู้ การควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางระดับปานกลางถึงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวางแผนการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของ มารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก

ผลการศึกษา พบว่า การวางแผนการตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับ ความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว ($r_{pb} = .146, p = .169$) อาจอธิบายได้ว่า การไม่วางแผนหรือ การไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 ไม่วางแผนการตั้งครรภ์ ผลการวิจัยครั้งนี้ ขัดแย้งกับ วรณภา กาวิลละ. (2544) ศึกษา สตรีหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์พบว่า มีความตั้งใจในการคุมกำเนิดในระดับสูง

ข้อจำกัดในการวิจัย

จากศึกษานี้เป็นการศึกษาเจตคติต่อการวางแผนครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการวางแผนครอบครัว การวางแผนการตั้งครรภ์ และความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตร ครั้งแรก ในโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า และ โรงพยาบาลประจวบ ดังนั้นผลการศึกษาก็สามารถใช้ อ้างอิง ได้เฉพาะในประชากรของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปฏิบัติ สำหรับผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลมารดาวัยรุ่น

1.1 ผลการศึกษาพบว่า มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผน หรือไม่ตั้งใจ ตั้งครรภ์ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึง ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับการตั้งครรภ์ จากการไม่ได้ วางแผน หรือไม่ตั้งใจ เพื่อหาแนวทางแก้ไข และไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

1.2 ผลการศึกษาปัจจัยการเคลื่อนย้ายตามกลุ่มอ้างอิงในการวางแผนครอบครัว พบว่า มารดาวัยรุ่นมีการเคลื่อนย้ายตามกลุ่มอ้างอิงในทางบวก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มอ้างอิงในการวางแผนครอบครัว ของมารดาวัยรุ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วม สนับสนุนให้มารดาวัยรุ่นมีความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว โดยการให้ข้อมูลและคำแนะนำ เรื่อง การวางแผนครอบครัวแก่กลุ่มอ้างอิงเหล่านี้

2. ด้านการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการวางแผนครอบครัว

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการวางแผนครอบครัวของมารดาวัยรุ่น ภายหลังคลอดบุตรครั้งแรก กับพฤติกรรมวางแผนครอบครัว

2.3 ควรศึกษาในกลุ่มประชากรที่เป็นมารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตรครั้งแรกใน สถานที่อื่น ที่มีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำสูงในหน่วยงานนั้น